

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут муніципального управління
та міського господарства
Кафедра Інформаційної діяльності та документознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. директора інституту
О.Г. Гуйда
«24» вересня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
спеціалізації «Документознавство та інформаційна діяльність»

Навчально-науковий інститут муніципального управління та міського господарства

Київ - 2019 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи електронного урядування» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ступеня вищої освіти «бакалавр», за денною та заочною формою навчання.

Розробники:

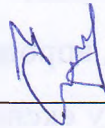
Данькевич Ю.В. – к.філ.н., доцент кафедри інформаційної діяльності та документознавства;

Кучерявий В.М. – викладач кафедри інформаційної діяльності та документознавства.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Інформаційної діяльності та документознавства

Протокол від «23» вересня 2019 року № 2

В.о. завідувача кафедри інформаційної діяльності та документознавства

Ю.В. Данькевич

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система надання державою та її органами послуг (у тому числі й відповідної інформації) громадянам на основі їх активної взаємодії за допомогою сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, а й передусім модернізація самого процесу державного управління відповідно до нових умов суспільного розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є провідною, базовою при підготовці бакалаврів спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа". Як інтегративна дисципліна пов'язана із "Документознавством", "Документне забезпечення управління", "Діловодство", «Електронний документообіг», «Документне забезпечення адміністративних послуг».

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Електронне урядування як основа управлінської діяльності установ.
2. Електронне урядування на сучасному етапі.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни "Основи електронного урядування" — формування комплексу професійної компетентності, щодо системи електронного урядування з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій, за для покращення рівня і якості державних послуг громадянам і подальшого інноваційного розвитку публічної служби

Основними завданнями вивчення дисципліни "Основи електронного урядування":

- формування сучасних теоретичних та практичних знань, умінь та навичок з електронного урядування, налагодження ефективних комунікацій з метою кращої підготовки до співробітництва та взаємодії в інформаційному суспільстві та суспільстві знань;
- формування навичок самостійної роботи з традиційною літературою та джерелами в Інтернеті;
- розвиток логічного та аналітичного мислення;
- вироблення вміння застосовувати у професійній діяльності основні методи і принципи електронного урядування;
- придбання практичних навичок з надання адміністративних послуг в системі електронного урядування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- категорійно-понятійний апарат проблематики інформаційного суспільства та електронного урядування;
- загальні принципи, методи та моделі електронного урядування;
- класифікацію, ієрархію та систему адміністративних послуг;
- нормативно-правові засади забезпечення розвитку інформаційного

суспільства та електронного урядування;

- сутність, значення та основні етапи формування електронного уряду в Україні;

- основні принципи, напрями і механізми трансформації системи публічного управління в Україні у відповідності з вимогами інформаційного суспільства;

- організаційну систему управління впровадженням електронного урядування в Україні.

вміти :

- оцінювати та аналізувати стан електронного урядування;

- застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо інформаційної політики;

- оцінювати стан ведення органами державної влади та місцевого самоврядування своїх електронних інформаційних ресурсів;

- використовувати найкращий зарубіжний та вітчизняний досвід у цій сфері;

- здійснювати комплексний аналіз рівня готовності органів державної влади та місцевого самоврядування до впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

- організувати обробку документації з метою здійснення інформаційного забезпечення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, установи або організації засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

- застосовувати комунікаційні та інформаційні технології в процесі підготовки, прийняття та впровадження управлінських рішень.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 90 годин / 3 кредита ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри інформаційної діяльності та документознавства які безпосередньо проводять заняття.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Електронну урядування як основа управлінської діяльності установ

Тема 1. Концептуальні засади електронного урядування

Актуальність, мета, завдання, структура, об'єкт та предмет вивчення курсу «Основи електронного урядування».

Категорійно-понятійний апарат, основні підходи до формування базових понять, визначення дефініцій: «інформаційне суспільство», «електронне

урядування», «електронний уряд», «електронні адміністративні послуги», «індекс готовності електронного урядування», «електронна демократія», «електронний парламент», «інформаційно-комунікаційні технології». Історія виникнення е-урядування. Основні фактори впливу на розвиток та впровадження електронного урядування. Електронне урядування як одна з базових технологій інформаційного суспільства та етап впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність особи, суспільства та держави. Зв'язок між інформатизацією та електронним урядуванням.

Стратегії розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Міжнародні та національні документи щодо ролі та місця держави у розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Зв'язок електронного урядування з міжнародною ініціативою «Партнерство «Відкритий уряд». Основні принципи електронного урядування. Основні цілі та стратегічні завдання електронного урядування як невід'ємні компоненти державної політики в сфері електронного урядування. Сутність принципів: співробітництва та партнерства, прозорості та відкритості влади, конфіденційності та інформаційної безпеки, єдиних технічних стандартів і взаємної сумісності, орієнтованості на інтереси та потреби споживачів послуг, підконтрольності та підзвітності органів державної влади та місцевого самоврядування громадянам, суспільству та бізнесу, принцип першої особи.

Література: основна [1-10; 13-17]; додаткова [4; 10;11; 13; 14]

Тема 2. Етапи впровадження електронного урядування

Етапи впровадження електронного урядування в Україні, їх зміст, а також підходи до процесу етапізації, що застосовуються в інших країнах. Ризики впровадження електронного урядування. Пілотний проект як інструмент зменшення рівня ризику. Досвід впровадження пілотного проекту е-урядування в Україні.

Моделі електронного урядування. Головні умови успішного впровадження е-урядування: політичні, організаційні, техніко-технологічні, нормативно-правові, фінансово-економічні. Кадрові аспекти впровадження та функціонування електронного урядування. Стратегія державної кадрової служби України на 2012-2020 роки.

Нормативно-правове забезпечення електронного урядування. Система законодавчих актів з електронного урядування.

Загальносвітові тенденції як фактор впливу на е-урядування: глобалізація, розвиток світового інформаційного суспільства, зростання складності та невизначеності, а також кількості та рівня загроз, у тому числі, в інформаційній сфері.

Література: основна [11-16; 19]; додаткова [1-3; 9; 10;11; 13; 14]

Тема 3. Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування.

Загальні основи державної політики. Суб'єкти та об'єкти державної політики України. Основні функції державного управління та місцевого

самоврядування за умов електронного урядування, їх характеристика, умови забезпечення виконання та структура. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури.

Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Програма «Інформація для всіх». Модель та стратегії державного управління в умовах інформаційного суспільства та електронного урядування.

Передумови та проблеми впровадження електронного урядування.

Література: основна [5; 6; 11; 12; 15-17]; додаткова [5; 6; 19; 20; 21]

Тема 4. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування

Основні системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Система індикаторів SIBIS. Система індикаторів WSIS. Загальні положення індексів оцінки розвитку інформаційного суспільства. Місце України за різними міжнародними індексами розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.

Література: основна [1; 14-18]; додаткова [3; 8; 9; 10; 11; 19]

Тема 5. Електронна демократія та електронна держава

Електронна демократія: сутність, мета, завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії та електронного урядування.

Докорінне переосмислення ролі і функцій органів державної влади та місцевого самоврядування. Оцінка та контроль діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування.

Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство.

Електронне громадське обговорення проектів нормативно-правових актів та інших документів, що мають значне суспільне значення. Електронна взаємодія громадських рад з відповідними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Модель надання державних послуг громадянам електронними каналами. Пріоритетні напрями розвитку електронних консультацій з громадянами.

Технологічні, організаційні, політичні аспекти електронної демократії.

Співвідношення електронної демократії та електронного урядування на практиці. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування.

Література: основна [7; 9; 15-16; 20-23]; додаткова [1-4; 8; 10-14]

Тема 6. Електронне урядування як обов'язкова умова розвитку електронної демократії

Електронні вибори як елемент представницької демократії.

Впровадження порталів для інтерактивного голосування з інформацією про партійні програми та дискусійними форумами. Електронне голосування як засіб зміцнення демократії. Переваги та недоліки електронного голосування.

Електронний парламент. Автоматизація процесів функціонування парламенту як пріоритетний напрям електронної демократії. Електронне звернення громадян.

Проблеми цифрової нерівності в контексті розбудови інформаційного суспільства та розвитку електронного урядування. Основні причини виникнення цифрової нерівності у суспільстві. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі.

Література: основна [8; 10-17]; додаткова [1-3; 9; 10; 20; 21]

Розділ 2. Електронне урядування на сучасному етапі

Тема 7. Впровадження електронного урядування: світовий досвід і українська специфіка

Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду. Архітектура електронного уряду. Елементи електронного уряду.

Портали – основна інформаційно-технологічна форма організації комунікацій в електронному урядуванні. Особливості побудови порталів органів влади в світі. Мережева інфраструктура е-уряду країн Євросоюзу. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду.

Сучасні інфраструктури електронної ідентифікації та авторизації громадян. Електронні ідентифікаційні карти. Застосування електронного цифрового підпису. Унікальні персональні номери як засіб ідентифікації громадян.

Електронні паспорти. Прикладні системи, що забезпечують окремі сервіси та послуги е-уряду. Системи пересилання електронних документів і поштових повідомлень між громадянами, бізнесом, органами державної влади та місцевого самоврядування. Системи електронних платежів. Системи забезпечення прийняття рішень та системи забезпечення управління державного апарату. Інформаційно-аналітичні системи забезпечення прийняття рішень. Електронна пошта для державних службовців. Електронні архіви та управління документами. Національні облікові системи (реєстри, кадастри та ін.). Інформаційні системи для регіональних і місцевих органів влади та місцевого самоврядування.

Впровадження елементів електронного урядування в Україні. Загальнодержавні проекти з електронного урядування.

Регіональні ініціативи з розвитку електронного урядування. Проекти «Електронне село», «Електронне місто», «Електронний регіон», «Прозорий офіс» тощо. Поняття, мета, основні завдання та результати впровадження інформаційної системи «Електронний уряд». Принципи розробки та

функціонування інформаційної системи «Електронний уряд». Переваги та перспективи державних установ, які впроваджують технології електронного урядування.

Література: основна [11-15; 17; 22]; додаткова [1-3; 7; 9; 10; 11-22]

Тема 8. Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні

Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Основні риси та особливості сучасного інформаційного суспільства. Умови, необхідні для забезпечення становлення та розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Концепція інформатизації: історичні передумови та зміст. Основи нормативно-правового забезпечення інформатизації, закріплені в законах України «Про Національну програму інформатизації», «Про концепцію Національної програми інформатизації» та інших нормативно-правових актах.

Особливості організаційного забезпечення інформатизації: суб'єкти формування та реалізації Національної програми інформатизації, їх основні функції та взаємозв'язки при виконанні завдань та проектів інформатизації.

Концепція розвитку інформаційного суспільства в Україні. Основи нормативно-правового забезпечення інформатизації, закріплене Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» та інших нормативно-правових актах. Міжнародні документи про інформаційне суспільство та впровадження е-урядування: Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства; Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства; підсумкові документи; стратегії та програми ЄС з розвитку інформаційного суспільства тощо.

Модель системи стратегічних документів із розвитку інформаційного суспільства. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Міжнародний досвід та етапи запровадження е-уряду. Нормативно-правові передумови формування цілісного проекту щодо розвитку системи е-урядування в Україні. Особливості реалізації державної політики е-урядування та проблеми організаційного забезпечення управління запровадженням е-урядування.

Нормативно-правове забезпечення сучасних державних проектів з розвитку е-урядування: 1) «Інформаційна відкритість органів державної влади», що включає проекти: е-присутність; відкритий уряд; е-доступ до публічної інформації; 2) «Е-взаємодія в системі державної влади»; 3) «Е-послуги»; 4) «Е-консультації з громадськістю» з проведення е-обговорень проектів нормативно-регуляторних актів. Рекомендації щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення електронного урядування.

Література: основна [6; 8; 12-17; 20-23]; додаткова [1-7; 8; 11; 13; 17]

Тема 9. Інформаційна інфраструктура електронного урядування

Концепція, архітектура та складові інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування. Основні завдання створення інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування.

Телекомунікаційні та інформаційно-комунікаційні системи. Категорійно-

понятійний апарат з питань телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем. Державна політика з регулювання розвитку телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем. Класифікація систем. Законодавче забезпечення. Стан та тенденції розвитку телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем в Україні.

Електронний документообіг (ЕДО). Категорійно-понятійний апарат з питань електронного документообігу. Електронний цифровий підпис. Категорійно-понятійний апарат електронного цифрового підпису. Основи формування та надання електронного цифрового підпису (ЕЦП). Національна система електронного цифрового підпису, її організаційна структура, функції та завдання суб'єктів Національної системи ЕЦП. Стан та перспективи розвитку Національної системи ЕЦП. Нормативно-правова база з питань ЕЦП. Типові організаційно-технологічні рішення – пріоритетний напрям впровадження електронного урядування. Електронне міністерство, електронний регіон, електронне місто, електронна установа тощо. Центри колективного доступу громадян, електронні приймальні. Інтернет як основа електронного урядування.

Державна політика розвитку Інтернет в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку Інтернет в Україні.

Література: основна [1; 5; 11;15; 17]; додаткова [10;11; 16; 17]

Тема 10. Упровадження систем електронного документообігу: робота з електронними документами

Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування. Класифікація систем ЕДО за принципами побудови та за призначенням. Державна політика та державне управління з впровадження ЕДО. Основні характеристики системи ЕДО та вимоги до них. Законодавство з питань ЕДО. Стан впровадження ЕДО в органах державної влади та місцевого самоврядування, основні проблеми та шляхи їх вирішення. Підходи до організації документообігу і технології діловодного процесу. Механізми організації процесу проходження документів у системі документообігу установи.

Література: основна [1-6; 15;16]; додаткова [3-9; 10;11; 19; 22]

Тема 11. Електронні адміністративні послуги

Базові поняття: адміністративний акт; адміністративна послуга; адміністративний орган; запит про надання адміністративної послуги; «Єдине вікно»; муніципальні послуги; одержувач адміністративної послуги; публічні послуги; реєстр адміністративних послуг; собівартість адміністративної послуги; стандарт адміністративної послуги; суб'єкт надання адміністративних послуг.

Нормативно-правова база з надання адміністративних послуг. Класична модель е-урядування. Основні ознаки адміністративних послуг, принципи надання та види адміністративних послуг та їх класифікація. Елементарні та

композитні адміністративні послуги. Послуги для бізнесу. Послуги для громадян. Послуги органам влади.

Досвід провідних країн світу з впровадження адміністративних послуг.

Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг в Україні та в країнах Європейського союзу.

Проблеми надання адміністративних послуг в Україні. Основні напрями з удосконалення надання електронних адміністративних послуг в Україні. Проект закону України про адміністративні послуги. Приклади успішного впровадження е-урядування в Україні.

Література: основна [1;7; 11-17]; додаткова [1-3; 5; 13; 14]

Тема 12. Інформаційна безпека в електронному урядуванні

Державна політика інформаційної безпеки. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Категорійно-понятійний апарат з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування. Основні принципи та задачі захисту інформації в електронному урядуванні. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.

Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації. Функції та завдання системи захисту інформації в електронному урядуванні, її основних суб'єктів. Технології захисту інформації. Національна система конфіденційного зв'язку: призначення, основні завдання, стан впровадження. Електронне урядування в умовах криз, надзвичайних ситуацій, особливого періоду.

Досвід забезпечення інформаційної безпеки країн ЄС в умовах впровадження новітніх інформаційних технологій.

Література: основна [3-8; 12;17;21; 23]; додаткова [10;11; 13; 14]

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 0201 «Культура»	нормативна	
Кількість розділів – 2	Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		4-й	4-й
		Семестр	
8-й		8-й	
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		32 год.	8 год.
		Семінарські	
		32 год.	8 год.
		Практичні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		26 год.	74 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем.	с.р.		л	п	сем.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Електронну урядування як основа управлінської діяльності установ										
Тема 1. Концептуальні засади електронного урядування	6	2	-	2	2	7	0,5	-	0,5	6
Тема 2. Етапи впровадження електронного урядування	7	2	-	2	3	7	0,5	-	0,5	6
Тема 3. Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування	8	3	-	3	2	8	1	-	1	6
Тема 4. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування	7	2	-	2	3	7	0,5	-	0,5	6
Тема 5. Електронна демократія та електронна держава	8	3	-	3	2	8	1	-	1	6
Тема 6. Електронне урядування як обов'язкова умова розвитку електронної демократії	6	2	-	2	2	7	0,5	-	0,5	6
Разом за розділом 1	42	14	-	14	14	44	4	-	4	36
Розділ 2. Електронне урядування на сучасному етапі										
Тема 7. Впровадження електронного урядування: світовий досвід і українська специфіка	8	3	-	3	2	8	0,5	-	0,5	7
Тема 8. Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні.	8	3	-	3	2	8	1	-	1	6
Тема 9. Інформаційна інфраструктура електронного урядування	8	3	-	3	2	7	0,5	-	0,5	6
Тема 10. Упровадження систем електронного документообігу: робота з електронними документами	8	3	-	3	2	7	0,5	-	0,5	6
Тема 11. Електронні адміністративні послуги	8	3	-	3	2	8	0,5	-	0,5	7
Тема 12. Інформаційна безпека в електронному урядуванні	8	3	-	3	2	8	1	-	1	6
Разом за розділом 2	48	18	-	18	12	46	4	-	4	38
Екзамен										
Усього годин	90	32	-	32	26	90	8	-	8	74

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Концептуальні засади електронного урядування

1. Актуальність, мета, завдання, структура, об'єкт та предмет електронного урядування
2. Категорійно-понятійний апарат, основні підходи до формування базових понять
3. Історія виникнення е-урядування
4. Основні фактори впливу на розвиток та впровадження електронного урядування
5. Стратегії розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
6. Основні принципи електронного урядування
7. Основні цілі та стратегічні завдання електронного урядування
8. Сутність принципів: співробітництва та партнерства, прозорості та відкритості влади, конфіденційності та інформаційної безпеки, єдиних технічних стандартів і взаємної сумісності

Тема 2. Етапи впровадження електронного урядування

1. Етапи впровадження електронного урядування в Україні, їх зміст
2. Пілотний проект як інструмент зменшення рівня ризику
3. Досвід впровадження пілотного проекту е-урядування в Україні
4. Моделі електронного урядування
5. Головні умови успішного впровадження е-урядування: політичні, організаційні, техніко-технологічні, нормативно-правові, фінансово-економічні
6. Нормативно-правове забезпечення електронного урядування
7. Система законодавчих актів з електронного урядування

Тема 3. Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування.

1. Загальні основи державної політики
2. Суб'єкти та об'єкти державної політики України
3. Основні функції державного управління та місцевого самоврядування за умов електронного урядування, їх характеристика, умови забезпечення виконання та структура
4. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури
5. Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
6. Передумови та проблеми впровадження електронного урядування.

Тема 4. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування

1. Основні системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
2. Система індикаторів SIBIS

3. Система індикаторів WSIS
4. Загальні положення індексів оцінки розвитку інформаційного суспільства
5. Місце України за різними міжнародними індексами розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.

Тема 5. Електронна демократія та електронна держава

1. Електронна демократія: сутність, мета, завдання
2. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії
3. Оцінка та контроль діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування.
4. Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики
5. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство.
6. Електронне громадське обговорення проектів нормативно-правових
7. Модель надання державних послуг громадянам електронними каналами
8. Пріоритетні напрями розвитку електронних консультацій з громадянами
9. Технологічні, організаційні, політичні аспекти електронної демократії
10. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування

Тема 6. Електронне урядування як обов'язкова умова розвитку електронної демократії

1. Електронні вибори як елемент представницької демократії
2. Впровадження порталів для інтерактивного голосування
3. Електронне голосування як засіб зміцнення демократії
4. Переваги та недоліки електронного голосування
5. Електронний парламент
6. Електронні звернення громадян.
7. Проблеми цифрової нерівності
8. Основні причини виникнення цифрової нерівності у суспільстві
9. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі

Тема 7. Впровадження електронного урядування: світовий досвід і українська специфіка

1. Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду
2. Архітектура електронного уряду. Елементи електронного уряду.
3. Портали – основна інформаційно-технологічна форма організації комунікацій в електронному урядуванні
4. Особливості побудови порталів органів влади в світі
5. Мережева інфраструктура е-уряду країн Євросоюзу. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду

6. Впровадження елементів електронного урядування в Україні. Загальнодержавні проекти з електронного урядування.
7. Регіональні ініціативи з розвитку електронного урядування
8. Проекти «Електронне село», «Електронне місто», «Електронний регіон», «Прозорий офіс»
9. Поняття, мета, основні завдання та результати впровадження інформаційної системи «Електронний уряд»
10. Принципи розробки та функціонування інформаційної системи «Електронний уряд»
11. Переваги та перспективи державних установ, які впроваджують технології електронного урядування.

Тема 8. Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні.

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні
2. Основні риси та особливості сучасного інформаційного суспільства
3. Концепція інформатизації: історичні передумови та зміст
4. Основи нормативно-правового забезпечення інформатизації, закріплені в законах України «Про Національну програму інформатизації», «Про концепцію Національної програми інформатизації» та інших нормативно-правових актах.
5. Концепція розвитку електронного урядування в Україні
6. Міжнародний досвід та етапи запровадження е-уряду
7. Особливості реалізації державної політики е-урядування та проблеми організаційного забезпечення управління запровадженням е-урядування.

Тема 9. Інформаційна інфраструктура електронного урядування

1. Концепція, архітектура та складові інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування
2. Основні завдання створення інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування.
3. Класифікація систем. Законодавче забезпечення. Стан та тенденції розвитку телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем в Україні.
4. Електронний документообіг (ЕДО). Категорійно-понятійний апарат з питань електронного документообігу
5. Електронний цифровий підпис. Категорійно-понятійний апарат електронного цифрового підпису
6. Основи формування та надання електронного цифрового підпису (ЕЦП)
7. Національна система електронного цифрового підпису, її організаційна структура, функції та завдання суб'єктів Національної системи ЕЦП
8. Державна політика розвитку Інтернет в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку Інтернет в Україні.

Тема 10. Упровадження систем електронного документообігу: робота з електронними документами

1. Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування
2. Класифікація систем ЕДО за принципами побудови та за призначенням
3. Державна політика та державне управління з впровадження ЕДО
4. Основні характеристики системи ЕДО та вимоги до них
5. Законодавство з питань ЕДО
6. Стан впровадження ЕДО в органах державної влади та місцевого самоврядування, основні проблеми та шляхи їх вирішення
7. Підходи до організації документообігу і технології діловодного процесу
8. Механізми організації процесу проходження документів у системі документообігу установи.

Тема 11. Електронні адміністративні послуги

1. Базові поняття: адміністративний акт; адміністративна послуга; адміністративний орган; запит про надання адміністративної послуги; «Єдине вікно»; муніципальні послуги; одержувач адміністративної послуги; публічні послуги; реєстр адміністративних послуг; собівартість адміністративної послуги; стандарт адміністративної послуги; суб'єкт надання адміністративних послуг.
2. Нормативно-правова база з надання адміністративних послуг. Класична модель е-урядування
3. Основні ознаки адміністративних послуг, принципи надання та види адміністративних послуг та їх класифікація. Елементарні та композитні адміністративні послуги
4. Послуги для бізнесу. Послуги для громадян. Послуги органам влади.
5. Досвід провідних країн світу з впровадження адміністративних послуг.
6. Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг в Україні та в країнах Європейського союзу.

Тема 12. Інформаційна безпека в електронному урядуванні

1. Державна політика інформаційної безпеки
2. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації
3. Категорійно-понятійний апарат з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування
4. Основні принципи та задачі захисту інформації в електронному урядуванні. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.
5. Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації

6. Функції та завдання системи захисту інформації в електронному урядуванні, її основних суб'єктів. Технології захисту інформації
7. Національна система конфіденційного зв'язку: призначення, основні завдання, стан впровадження
8. Електронне урядування в умовах криз, надзвичайних ситуацій, особливого періоду.
9. Досвід забезпечення інформаційної безпеки країн ЄС в умовах впровадження новітніх інформаційних технологій.

5. Завдання самостійної роботи

Орієнтовний перелік тем для самостійної роботи студентів (написання рефератів)

1. Сучасні інфраструктури електронної ідентифікації та авторизації громадян
2. Електронні ідентифікаційні карти
3. Застосування електронного цифрового підпису. Унікальні персональні номери як засіб ідентифікації громадян
4. Електронні паспорти
5. Прикладні системи, що забезпечують окремі сервіси та послуги е-уряду
6. Системи пересилання електронних документів і поштових повідомлень між громадянами, бізнесом, органами державної влади та місцевого самоврядування
7. Системи електронних платежів
8. Системи забезпечення прийняття рішень та системи забезпечення управління державного апарату
9. Інформаційно-аналітичні системи забезпечення прийняття рішень
10. Електронна пошта для державних службовців
11. Електронні архіви та управління документами
12. Національні облікові системи (реєстри, кадастри та ін.)
13. Інформаційні системи для регіональних і місцевих органів влади та місцевого самоврядування
14. Особливості організаційного забезпечення інформатизації: суб'єкти формування та реалізації Національної програми інформатизації, їх основні функції та взаємозв'язки при виконанні завдань та проектів інформатизації.
15. Концепція розвитку інформаційного суспільства в Україні
16. Основи нормативно-правового забезпечення інформатизації, закріплене Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» та інших нормативно-правових актах
17. Міжнародні документи про інформаційне суспільство та впровадження е-урядування: Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства; Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства; підсумкові документи; стратегії та програми ЄС з розвитку інформаційного суспільства тощо.

18. Модель системи стратегічних документів із розвитку інформаційного суспільства
19. Нормативно-правові передумови формування цілісного проекту щодо розвитку системи е-урядування в Україні
20. Нормативно-правове забезпечення сучасних державних проектів з розвитку е-урядування: 1) «Інформаційна відкритість органів державної влади», що включає проекти: е-присутність; відкритий уряд; е-доступ до публічної інформації; 2) «Е-взаємодія в системі державної влади»; 3) «Е-послуги»; 4) «Е-консультації з громадськістю» з проведення е-обговорень проектів нормативно-регуляторних актів. Рекомендації щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення електронного урядування
21. Телекомунікаційні та інформаційно-комунікаційні системи
22. Категорійно-понятійний апарат з питань телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем
23. Державна політика з регулювання розвитку телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем
24. Стан та перспективи розвитку Національної системи ЕЦП
25. Нормативно-правова база з питань ЕЦП
26. Типові організаційно-технологічні рішення – пріоритетний напрям впровадження електронного урядування
27. Електронне міністерство, електронний регіон, електронне місто, електронна установа тощо
28. Центри колективного доступу громадян, електронні приймальні. Інтернет як основа електронного урядування
29. Державна політика розвитку Інтернет в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку Інтернет в Україні
30. Проблеми надання адміністративних послуг в Україні
31. Основні напрями з удосконалення надання електронних адміністративних послуг в Україні
32. Приклади успішного впровадження е-урядування в Україні.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання передбачає поглиблене опрацювання окремих питань курсу відповідно до тематики дисципліни. Індивідуальна робота виконується студентом шляхом визначення низки питань для поглиблення вивчення, ознайомлення із основами електронного урядування в Україні та за кордоном, характеристиками та механізми застосування інформаційних ресурсів, які управлінець має набувати й використовувати у своїй діяльності. Студент має здійснити необхідні процедури щодо оперативного оцінювання необхідних типів та обсягів ресурсів для проведення інформаційно-аналітичної діяльності.

Студент повинен виявляти достовірні факти про стан та об'єкт електронного урядування, коректно їх інтерпретувати та формувати прогнози подальшої поведінки. А також підготувати індивідуальну роботу за визначеним завданням.

7. Засоби оцінювання

Реалізація навчально-виховних завдань потребує комплексного використання різноманітних методів навчання, які мають забезпечити взаємопов'язану та цілеспрямовану діяльність педагога й студентів. Методи навчання реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Вони мають забезпечити взаємозв'язок трьох компонентів: мотиваційного, організаційно-ділового і контрольньо-оцінного. У першому випадку треба використовувати методи, спрямовані на формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності. У групі організаційно-ділового компоненту виділяють методи організації і забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивний, дедуктивний, репродуктивного та пошукового характеру). Такі методи називають словесними, наочними і практичними. У групі контрольньо-оцінного компонента визначають методи пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

До словесних методів навчання належать: розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Ці методи використовуються під час лекційних та семінарських занять з дисципліни «Основи електронного урядування».

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу.

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція – це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за допомогою якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння

технологією і технікою виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Зазначений метод відіграє значну роль у процесі організації самостійної роботи студентів.

Під час виконання самостійної роботи використовуються інтерактивні методів навчання (робота у малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань). Окрім того з метою активізації розумової діяльності студентів застосовуються: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий метод.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Контроль набутих студентами знань відбувається під час традиційного опитування на практичних заняттях, де знання оцінюються за п'ятибальною шкалою. З метою оцінювання знань використовуються також відкриті та закриті тестові запитання. Для зручності блок тестів з однієї теми повинен складати не менше 10 одиниць. Оцінювання відбувається виходячи з відсотку правильних відповідей оцінка ставиться за п'ятибальною шкалою. Нижче наводяться оцінки за виконання творчих завдань, які пропонуються студентам.

Перелік видів творчих завдань для самостійного виконання студентами та їх оцінка

№	Вид роботи	Зміст роботи	Оцінка
1	2	3	4
1	Реферат	Текст реферату обсягом 8-10 стор., опорний конспект, за яким він буде доповідатися на занятті	5-10б , в залежності від повноти викладення матеріалу.
2	Тести	Загальна кількість 20. Складаються з запитання і чотирьох відповідей, одна з яких правильна	Від 0,5 до 1 б. за одиницю. В залежності від змісту, оригінальності, зрозумілості для студентів
3	Ситуаційне завдання	Кожне завдання складається з чітко сформульованої ситуації, додаткових матеріалів, необхідних для її вирішення та з питань, що поставлені до неї, яких	5-7б, за кожне завдання. В залежності від змісту завдання, його складності, коректності постановки

		повинно бути не менше чотирьох-п’яти, які потребують чіткої лаконічної відповіді.	питань, придатності для використання в аудиторії для обговорення та оцінки знань студентів.
4	Кросворд	Загальна кількість слів-визначень не повинна бути меншою 20. Терміни можуть охоплювати такі курси дисциплін: “Вступ до фаху”, “Діловодство”, “Документознавство”, а також з проблем інформації, інформаційної діяльності, соціальних комунікацій, тощо.	10-15 балів за один кросворд , в залежності від оригінальності, правильності, кількості визначень з дисциплін, що рекомендуються для опрацювання, а також чіткості формулювань визначення слів зрозумілості їх для інших.

8. Критерії та рейтингова система оцінювання результатів навчання.

Приклад для екзамену

Поточний контроль											Підсумковий контроль	Сума	
Розділ №1					Розділ № 2							40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота непогано
66-74		D	D
60-65	E		мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Актуальність, мета, завдання, структура, об’єкт та предмет електронного урядування
2. Категорійно-понятійний апарат, основні підходи до формування базових понять
3. Історія виникнення е-урядування

4. Основні фактори впливу на розвиток та впровадження електронного урядування
5. Стратегії розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
6. Основні принципи електронного урядування
7. Основні цілі та стратегічні завдання електронного урядування
8. Сутність принципів: співробітництва та партнерства, прозорості та відкритості влади, конфіденційності та інформаційної безпеки, єдиних технічних стандартів і взаємної сумісності
9. Етапи впровадження електронного урядування в Україні, їх зміст
10. Пілотний проект як інструмент зменшення рівня ризику
11. Досвід впровадження пілотного проекту е-урядування в Україні
12. Моделі електронного урядування
13. Головні умови успішного впровадження е- урядування: політичні, організаційні, техніко-технологічні, нормативно-правові, фінансово-економічні
14. Нормативно-правове забезпечення електронного урядування
15. Система законодавчих актів з електронного урядування
16. Загальні основи державної політики
17. Суб'єкти та об'єкти державної політики України
18. Основні функції державного управління та місцевого самоврядування за умов електронного урядування, їх характеристика, умови забезпечення виконання та структура
19. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури
20. Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
21. Передумови та проблеми впровадження електронного урядування.
22. Основні системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування
23. Система індикаторів SIBIS
24. Система індикаторів WSIS
25. Загальні положення індексів оцінки розвитку інформаційного суспільства
26. Місце України за різними міжнародними індексами розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.
27. Електронна демократія: сутність, мета, завдання
28. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії
29. Оцінка та контроль діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування.
30. Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики
31. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство.
32. Електронне громадське обговорення проектів нормативно-правових
33. Модель надання державних послуг громадянам електронними каналами
34. Пріоритетні напрями розвитку електронних консультацій з громадянами

35. Технологічні, організаційні, політичні аспекти електронної демократії
36. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування
37. Електронні вибори як елемент представницької демократії
38. Впровадження порталів для інтерактивного голосування
39. Електронне голосування як засіб зміцнення демократії
40. Переваги та недоліки електронного голосування
41. Електронний парламент
42. Електронні звернення громадян.
43. Проблеми цифрової нерівності
44. Основні причини виникнення цифрової нерівності у суспільстві
45. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі
46. Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду
47. Архітектура електронного уряду. Елементи електронного уряду.
48. Портали – основна інформаційно-технологічна форма організації комунікацій в електронному урядуванні
49. Особливості побудови порталів органів влади в світі
50. Мережева інфраструктура е-уряду країн Євросоюзу. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду
51. Впровадження елементів електронного урядування в Україні. Загальнодержавні проекти з електронного урядування.
52. Регіональні ініціативи з розвитку електронного урядування
53. Проекти «Електронне село», «Електронне місто», «Електронний регіон», «Прозорий офіс»
54. Поняття, мета, основні завдання та результати впровадження інформаційної системи «Електронний уряд»
55. Принципи розробки та функціонування інформаційної системи «Електронний уряд»
56. Переваги та перспективи державних установ, які впроваджують технології електронного урядування.
57. Концепція розвитку електронного урядування в Україні
58. Основні риси та особливості сучасного інформаційного суспільства
59. Концепція інформатизації: історичні передумови та зміст
60. Основи нормативно-правового забезпечення інформатизації, закріплені в законах України «Про Національну програму інформатизації», «Про концепцію Національної програми інформатизації» та інших нормативно-правових актах.
61. Концепція розвитку електронного урядування в Україні
62. Міжнародний досвід та етапи запровадження е-уряду
63. Особливості реалізації державної політики е-урядування та проблеми організаційного забезпечення управління запровадженням е-урядування.
64. Концепція, архітектура та складові інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування

65. Основні завдання створення інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування.

66. Класифікація систем. Законодавче забезпечення. Стан та тенденції розвитку телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем в Україні.

67. Електронний документообіг (ЕДО). Категорійно-понятійний апарат з питань електронного документообігу

68. Електронний цифровий підпис. Категорійно-понятійний апарат електронного цифрового підпису

69. Основи формування та надання електронного цифрового підпису (ЕЦП)

70. Національна система електронного цифрового підпису, її організаційна структура, функції та завдання суб'єктів Національної системи ЕЦП

71. Державна політика розвитку Інтернет в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку Інтернет в Україні.

72. Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування

73. Класифікація систем ЕДО за принципами побудови та за призначенням

74. Державна політика та державне управління з впровадження ЕДО

75. Основні характеристики системи ЕДО та вимоги до них

76. Законодавство з питань ЕДО

77. Стан впровадження ЕДО в органах державної влади та місцевого самоврядування, основні проблеми та шляхи їх вирішення

78. Підходи до організації документообігу і технології діловодного процесу

79. Механізми організації процесу проходження документів у системі документообігу установи

80. Базові поняття: адміністративний акт; адміністративна послуга; адміністративний орган; запит про надання адміністративної послуги; «Єдине вікно»; муніципальні послуги; одержувач адміністративної послуги; публічні послуги; реєстр адміністративних послуг; собівартість адміністративної послуги; стандарт адміністративної послуги; суб'єкт надання адміністративних послуг.

81. Нормативно-правова база з надання адміністративних послуг. Класична модель е-урядування

82. Основні ознаки адміністративних послуг, принципи надання та види адміністративних послуг та їх класифікація. Елементарні та композитні адміністративні послуги

83. Послуги для бізнесу. Послуги для громадян. Послуги органам влади.

84. Досвід провідних країн світу з впровадження адміністративних послуг.

85. Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг в Україні та в країнах Європейського союзу.

86. Державна політика інформаційної безпеки

87. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації

88. Категорійно-понятійний апарат з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування

89. Основні принципи та задачі захисту інформації в електронному урядуванні. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.

90. Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації

91. Функції та завдання системи захисту інформації в електронному урядуванні, її основних суб'єктів. Технології захисту інформації

92. Національна система конфіденційного зв'язку: призначення, основні завдання, стан впровадження

93. Електронне урядування в умовах криз, надзвичайних ситуацій, особливого періоду.

94. Досвід забезпечення інформаційної безпеки країн ЄС в умовах впровадження новітніх інформаційних технологій

10. Рекомендована література

Основна

1. Данилин А.В. Электронные государственные услуги и административные регламенты: от политической задачи к архитектуре “электронного правительства”. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 336 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади” (від 29 серпня 2002 р. № 1302, Київ).
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 №208 "Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи "Електронний уряд", <http://www.e-ukraine.info/ukr/postanova.php>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади».
5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про центральний засвідчувальний орган” № 1451 від 28.10.04
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку акредитації центру сертифікації ключів” № 903 від 13.07.04
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу” № 680 від 26.05.2004
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності” № 1452 від 28.10.04
9. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку обов’язкової передачі документованої інформації” № 1454 від 28.10.2004
10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади” № 1453 від 28.10.2004
11. Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика. В-во «Знання», 2006. – 665 с.
12. Інформатизація управління соціальними системами: Орг.-правові питання теорії та практики: Навч. посіб. / В.Д.Гавловський, Р.А.Калюжний, В.С.Цимбалюк та ін.; За заг. Ред. М.Я.Швеця, Р.А.Калюжного. – К.: МАУП, 2003. – 336 с.
13. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилиєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012.
14. Клименко І.В., Линьов К.О. Система електронного документообігу в державному управлінні: Навч.-метод. посіб. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 32 с.
15. Клименко І.В., Линьов К.О. Технології електронного врядування. – К: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.
16. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ

“Магістр”, 2010. – 312 с.

17. Дубов Д. В., Дубова С. В. Основы электронного управления. Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2012. — 176 с.

18. Кожженов С. Электронное правительство: государственные услуги без бюрократических преград Режим доступа: <http://www.inform.kz/showarticle.php?lang=rus&id=174976>.

19. Дрожжинов В., Штрик А. Электронные правительства США и Канады: новые рубежи Режим доступа: <http://pcweek.ru/?ID=606339>.

20. Ромашко С. М. Інформаційні технології в державному управлінні Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009; Бутко М. П. та ін. Інформаційні технології в регіональному управлінні :навчальний посібник К. : Знання України, 2011.

21. Сендзюк М. А. Інформаційні системи в державному управлінні К. : КНЕУ, 2010.

22. Фурашев В. М. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодні і майбутнє, Київ: [б. в.], 2009.

23. Брижко В., Цимбалюк В., Швець М. та ін. Е [електронне середовище]-майбутнє та інформаційне право К., 2009.

Додаткова

1. Георгиев И. Центральная Европа на пути к электронному правительству // Государственное управление в переходных экономиках. Интернет на службе граждан. - К.: Международный центр перспективных исследований, 2003. - С. 11 – 14.

2. Демпси Дж. Электронное правительство и его выгоды для широких масс // Государственное управление в переходных экономиках. Интернет на службе граждан. - К.: Международный центр перспективных исследований, 2003. - С. 24 - 27.

3. Клименко И. В., Литвинов Г. С. Проблемы внедрения информационной системы «электронное правительство» в государственное управление // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України: Сучасні проблеми державного управління / За заг. ред. В. І. Лугового, В.М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – Вип.1. – С.98-105.

4. Машкаров Ю.Г. Електронне врядування. Інформатизація державного управління, Навчальний посібник./ Ю.Г. Машкаров, О.В. Орлов, П.С. Клімушин, І.В. Кобзев, М.В. Мордвинцев – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2011. –292с.

5. Нестеренко О.В. Використання геоінформаційних технологій для забезпечення системи електронного уряду // Ученые записки Таврического национального университета. – 2004. – Серия «География». – Том 17 (56). - № 2. – С. 99 – 104.

6. Роджерс Э., Агарвала-Роджерс Р. Коммуникации в организациях: Пер. с англ. – М.: Экономика, 1980. – 176 с.

7. Раздорожный А.А. Документирование управленческой деятельности: Уч. пособ. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 304 с.

8. Серенок А. О. Комплексний індекс показника готовності до

електронного уряду / А. О. Серенок // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2009. – Вип. 2 (25). – С. 353 – 359.

9. Серенок А. О. Упровадження технологій електронного урядування в діяльність органів місцевого самоврядування / А. О. Серенок // Державне будівництво [Електронне видання]. – 2008. – № 1. – Режим доступу до журн. : <http://www.kbuara.kharkov.ua>

10. Соколов В.С. Документационное обеспечение управления: Учебник. – 2-е изд. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2007. – 176 с.

11. Агармизян И. Мировой опыт реализации концепции электронного правительства // <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/e-government.doc>.

12. Акимов Е. ЭЦП в электронном документообороте // http://www.iitrust.ru/articles/esp_edocs.htm.

13. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли?, <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/376/33406/>

14. Блажівська Н., Береза Т. Електронний уряд та інформатизація органів державної влади, <http://www.pravo.org.ua/word/50.doc>

15. Глобальная инициатива по преодолению информационного неравенства. (ООН) <http://www.e-government.ru/pub/pravo/985430332.html>

16. Дубілет Д. Електронне врядування та бізнес, <http://www.e-ukraine.info/ukr/dubilet.php>

17. Калінін Я. «Інфраструктурні рішення для електронного регіону» <http://softline.kiev.ua/document/54185;/07%20-%20Калитин%20-%20Инфраструктурные%20решения%20Huawei.pdf>.

18. Кільчицкий Є. Система електронного цифрового підпису// <http://softline.kiev.ua/document/54181;/pdf>.

19. Примеры внедрения: использование информационных технологий в процессе государственного управления: опыт зарубежных стран // <http://www.microsoft.com/rus/government/casestudies/foreign.asp>.

20. Реализация проектов электронного правительства: мировой и отечественный опыт // <http://www.microsoft.com/rus/government/newsletters/issue19>.

21. Федеральная целевая программа "Электронная Россия на 2002-1010 годы." <http://www.hse.ru/~erussia/default.htm>

22. Цифровий репозиторій ХНАМГ – Режим доступу: <http://eprints.ksame.kharkiv.ua>

11. Інформаційні ресурси

1. Електронний документообіг та діловодство. Рішення Microsoft в сфері документообігу для російських органів державної влади та місцевого самоврядування -Режим доступу:.- <http://www.microsoft.com>
2. Козирев П. Інформаційні технології як інструмент ефективності діяльності органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Павло Козирев. –

Режим доступу: www.municipal.gov.ua/data/loads/2009_kozirev.doc. – Назва з екрана.

3. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 р. № 852-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>. - Назва з екрану;
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>. - Назва з екрану;
5. Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки: Постанова Верховної Ради України від 4 листопада 2005 р. № 3075-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ite.kspu.edu/en/issue-16/p-141-146> - Назва з екрану;
6. Про затвердження Порядку акредитації центру сертифікації ключів: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2004 р. № 903 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/903-2004-п> - Назва з екрану;
7. Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1452 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua> - Назва з екрану;
8. Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1453 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1453-2004-п> - Назва з екрану;
9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр> - Назва з екрану;
10. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр> - Назва з екрану;
11. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10 січня 2002 р. №2919-111 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2919-14> - Назва з екрану;
12. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 595-ХТВ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/annot/595-14> - Назва з екрану;
13. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> - Назва з екрану;
14. Солодухін С. В. Механізм оцінки ефективності впровадження системи електронної податкової звітності [Електронний ресурс] / С. В.Солодухін, А. Л. Єгоров. – Режим доступу: http://mevhnua.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija/3_finansovo_ekonomichni_mekhniz

mi_zabezpechennja_efektivnoji_dijalnosti_promislovikh_pidpriemstv/4-10-66. –
Назва з екрана.